

Резюме

Єднак В. М. Удосконалення кримінально-правових санкцій за постановлення суддею (судьями) за відомо неправосудного вироку, рішення, ухвали або постанови.

У статті висвітлено проблему вдосконалення кримінально-правових санкцій за постановлення суддею (судьями) за відомо неправосудного вироку, рішення, ухвали або постанови, вчиненого з корисливих мотивів. Наведено точки зору науковців щодо правил побудови таких санкцій. На підставі цього запропоновано санкцію ч. 1 ст. 375 КК України викласти в такій редакції: «карається позбавленням волі на строк від двох до п'яти років зі штрафом від двохсот п'ятдесяти до п'ятисот неоподатковуваних мінімумів доходів громадян та з позбавленням права обіймати певні посади або займатися певною діяльністю на строк до трьох років», а ч. 2 цієї статті так: «карається позбавленням волі на строк від п'яти до десяти років зі штрафом від п'ятисот до півтори тисячі неоподатковуваних мінімумів доходів громадян та з позбавленням права обіймати певні посади або займатися певною діяльністю на строк до трьох років».

Ключові слова: постановлення; кримінально-правова санкція; вдосконалення; види покарань.

Резюме

Єднак В. М. Усовершенствование уголовно-правовых санкций за вынесение судьей (судьями) заведомо неправосудного приговора, решения, определения или постановления, совершенное из корыстных побуждений.

В статье освещена проблема совершенствования уголовно-правовых санкций за вынесение судьей (судьями) заведомо неправосудного приговора, решения, определения или постановления, совершенного из корыстных побуждений. Приведены точки зрения ученых относительно правил построения таких санкций. На основании этого предложено санкцию ч. 1 ст. 375 УК Украины изложить в следующей редакции: «наказывается лишением свободы на срок от двух до пяти лет со штрафом от двухсот пятидесяти до пятисот необлагаемых минимумов доходов граждан и с лишением права занимать определенные должности или заниматься определенной деятельностью на срок до трех лет», а ч. 2 этой статьи так: «наказывается лишением свободы на срок от пяти до десяти лет со штрафом от пятисот до полутора тысяч необлагаемых минимумов доходов граждан и с лишением права занимать определенные должности или заниматься определенной деятельностью на срок до трех лет».

Ключевые слова: вынесение, уголовно-правовая санкция; усовершенствование, виды наказаний.

Summary

Yednak V. Improvement criminal legal sanctions for enactment of a judge (judges) obviously unfair sentence, judgment, ruling or committed for mercenary motives.

The article deals with the problem of improving the criminal sanctions rendered by a judge (or judges) with known illegal sentence, decision, ruling or committed for mercenary motives. Shows the point of view of scientists on the rules of construction of such sanctions. On the basis of the proposed sanction Part 1 of Art. 375 CC of Ukraine shall read as follows: «punishable by imprisonment for a term of two to five years with a fine of two hundred fifty to five hundred income tax exemption and waiver of the right to hold certain posts or practice certain activities for up to three years», and Part 2 of this article as follows: «punishable by imprisonment for a term of five to ten years with a fine of five hundred to a thousand times the minimum income and deprivation of the right to occupy certain positions or engage in certain activities for a up to three years».

Key words: imposition, criminal sanctions; improvement penalties.

Отримано 19.11.2013

УДК 342.537.3:343

І. М. НАКОНЕЧНА

Іванна Миколаївна Наконечна, викладач Юридичного коледжу Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника

ПОНЯТТЯ КВАЛІФІКУЮЧИХ (ОСОБЛИВО КВАЛІФІКУЮЧИХ) ОЗНАК СКЛАДУ ЗЛОЧИНУ

Однією з найважливіших умов призначення справедливого покарання за вчинення злочину є диференціація кримінальної відповідальності, яка спрямована на пошук найбільш адекватних заходів кримінально-правового впливу залежно від рівня суспільної небезпечності злочинів. Однією з її форм є закріплення у кримінальному законі кваліфікуючих (особливо кваліфікуючих) ознак (*далі – кваліфікуючих ознак*).

У науці кримінального права комплексні дослідження кваліфікуючих ознак майже не проводилися. За часів радянської доби лише окремі науковці у своїх працях приділяли належну увагу проблемі дослідження їх правової природи. Це, зокрема, А. В. Барков, Л. Л. Кругліков, В. Н. Савінов, В. В. Карлов. У пострадянський період наукові дослідження, які тією чи іншою мірою вивчали питання власне кваліфікуючих ознак, проводилися в основному російськими вченими. Однією з перших комплексних робіт, присвячених цій пробле-

мі, стало дисертаційне дослідження Т. О. Костаревої 1992 року. На жаль, питання кваліфікуючих ознак, як правило, знаходиться поза увагою українських науковців. Їх дослідження має поверховий характер. Саме тому ми ставимо перед собою мету з'ясувати зміст цих ознак, сформулювати їх характерні риси та визначити відповідне поняття.

Серед науковців не існує єдиної точки зору щодо визначення поняття кваліфікуючих ознак. Зокрема, Л. Л. Крутліков та О. В. Васильєвський зазначають, що кваліфікуючими є ознаки складу злочину, які свідчать про різко підвищену (порівняно з основним складом) суспільну небезпечність діяння та особи, яка його вчинила¹. Т. О. Леснієвські-Костарева визначає кваліфікуючі ознаки як передбачені у законі обставини, характерні для злочинів відповідного виду, що відображають значно змінений порівняно з основним складом злочину ступінь суспільної небезпечності скоєного і особи винного та впливають на кваліфікацію злочину і міру відповідальності². В. О. Навроцький вказує, що кваліфікуючі ознаки – це додаткові ознаки складу злочину, які підвищують ступінь суспільної небезпечності злочину³. С. Є. Кротов називає кваліфікуючими такі ознаки злочину, які сформульовані у статтях Особливої частини КК, містять обтяжуючі обставини вказаного у диспозиції статті злочину і передбачають підвищену відповідальність⁴. На думку О. М. Войтюк, кваліфікуючі ознаки – це один із способів посилення суворості покарання. Відповідно, автор визначає їх як конкретні обставини, що вказані у статтях Особливої частини КК і характерні для окремих груп (видів) злочинів, безпосередньо пов'язані зі злочином і такі, що суттєво підвищують ступінь його суспільної небезпеки, а також непритаманні для більшості зафіксованих в основному складі діянь і такі, що безпосередньо впливають на жорсткість покарання порівняно з типовим покаранням, передбаченим за вчинення злочину без відповідних ознак⁵.

Різноманітні визначення досліджуваних ознак подаються також у підручниках з кримінального права. Наприклад, кваліфікуючі ознаки – це додаткові обставини, що включені до складу злочину і змінюють його кваліфікацію⁶. У юридичній енциклопедії кваліфікуючі ознаки визначаються як обтяжуючі обставини, що стосуються злочину (його об'єктивних і суб'єктивних ознак), особи винного та потерпілого, а також такі, що вказані в диспозиції норми Особливої частини КК України як ознаки самостійного складу злочину⁷. Як бачимо, вище вказані поняття різняться між собою, хоч автори і використовують у своїх визначеннях деякі спільні риси досліджуваних ознак.

Для формулювання найбільш оптимального поняття кваліфікуючих ознак пропонуємо встановити їх основні риси, порівнюючи їх з ознаками основного складу злочину і обставинами, які обтяжують покарання, що передбачені нормами Загальної частини КК України.

Кваліфікуючі ознаки одночасно характеризуються спорідненістю і з ознаками основного складу злочину, і з обставинами, що обтяжують покарання. Ми погоджуємося з Л. Л. Крутліковим, який вважає, що це обумовлено їх двоєю природою. З одного боку, кваліфікуючі ознаки є ознаками складу злочину, що ріднить їх з ознаками основного складу. З іншого боку, вони використовуються законодавцем для конструювання більш небезпечного різновиду злочину та встановлення в законі суворішої санкції, ніж та, яка пов'язана з основним складом злочину, що вказує на подібність їх до обставин, які обтяжують покарання⁸. Однак, не зважаючи на спільність деяких рис, ототожнення цих юридичних понять є неприпустимим, оскільки їх правова природа є різною.

Кваліфікуючі ознаки – це додаткові ознаки, які разом з ознаками основного складу утворюють інший, більш небезпечний різновид складу злочину. Цей склад злочину називається кваліфікованим. У ньому кваліфікуючі ознаки стають обов'язковими нарівні з ознаками основного складу, хоч і суттєво відрізняються від них. Але вони не являють собою тих обов'язкових ознак, які визначають, чи є діяння злочинним. Як відомо, відсутність хоча б однієї з обов'язкових ознак основного складу вказує на відсутність складу злочину взагалі або на необхідність кваліфікації вчиненого за іншою статтею Особливої частини КК України. Якщо ж відсутня кваліфікуюча ознака, то вчинене не перестає бути злочином, і повинно кваліфікуватися за тією частиною відповідної статті Особливої частини, яка передбачає відповідальність за основний склад злочину (як правило, це частина перша). Отже, і без кваліфікуючих ознак вчинене може містити ознаки складу злочину.

Кваліфікуючі ознаки передбачені у кримінальному законі. Як правило, вони вказані у наступних після першої частинах відповідних статей Особливої частини КК України. Це також відрізняє їх від ознак основного складу, які можуть і не вказуватися у відповідних нормах, а витікати при тлумаченні. Як зазначають І. Я. Козаченко і З. А. Незнамова, описуючи кримінально-правову норму, законодавець не завжди передбачає всі ознаки відповідного основного складу злочину. Однак це не означає, що вони не є обов'язковими⁹.

Ознаки основного складу відрізняють злочини один від одного, а також від інших правопорушень. Кваліфікуючі ознаки також встановлюють певні відмінності між злочинами, але вони стосуються тільки різновидів одного і того ж злочину, передбаченого відповідною статтею Особливої частини КК України. Не зважаючи на суттєві відмінності, кваліфікуючі ознаки нерозривно пов'язані з ознаками основного складу злочину, оскільки лише в сукупності вони утворюють кваліфікований склад. Кваліфікація вчиненого за відповідною частиною статті, що передбачає кваліфікуючі ознаки, неможлива без встановлення ознак основного складу цього злочину.

Як і ознаки основного складу злочину, кваліфікуючі ознаки також впливають на кваліфікацію вчиненого. Однак вони змінюють кримінально-правову оцінку діяння, посилюючи покарання. Якщо особа вчинила злочин, що містить ознаки кваліфікованого складу, то кваліфікація буде відбуватися вже за іншою частиною відповідної статті, а отже, буде змінюватися і санкція.

За допомогою кваліфікуючих ознак законодавець конструює кваліфікований склад злочину, який характеризується суттєво зміненим, підвищеним рівнем суспільної небезпеки порівняно з основним складом. І основний, і кваліфікований склад злочину містить ознаки одного й того самого посягання, але кваліфікований склад утворює його більш небезпечний різновид. Відповідно, наявність кваліфікуючих ознак є підставою для застосування іншого, більш суворого покарання, ніж те, яке передбачене в санкції частини статті, що містить основний склад злочину. Як слушно зауважує О. В. Ільїна, на відміну від кваліфікуючих ознак, ознаки основного складу «не виконують функцію обтяження (додаткового посилення) відповідальності»¹⁰.

У ст. 67 КК України передбачено перелік обставин, які обтяжують покарання. Майже всі вони сформульовані за допомогою юридичних термінів, що використовуються і при визначенні кваліфікуючих ознак, тому за змістом подібні. І кваліфікуючі ознаки, і обставини, що обтяжують покарання, підвищують суспільну небезпеку вчиненого та особи злочинця. І ті, і інші є засобами досягнення справедливості відповідальності. Однак помилковими є судження деяких авторів, які вважають, що оскільки суттєвої різниці за характером та змістом між цими ознаками немає, то немає й підстав поділяти їх на окремі самостійні види¹¹.

Г. К. Буранов вбачає відмінність між кваліфікуючими ознаками та обтяжуючими обставинами у виконанні різних функцій: кваліфікуючі ознаки змінюють суспільну небезпеку діяння на відповідний ступінь і тому є засобом диференціації відповідальності; обтяжуючі обставини також змінюють суспільну небезпеку вчиненого, але меншою мірою, і тому є тільки засобом індивідуалізації покарання¹². З таким твердженням можна погодитися лише частково, оскільки не зрозумілим є те, якими критеріями керувався законодавець, коли однакові за змістом обставини в одному випадку відносив до кола кваліфікуючих ознак, а в іншому – до кола обставин, що обтяжують покарання. Чому така обставина, як, наприклад, повторність, при вчиненні крадіжки (ч. 2 ст. 185 КК) є кваліфікуючою ознакою, а при незаконному позбавленні волі чи викраденні людини (ст. 146 КК) є тільки обтяжуючою обставиною, яка враховується при призначенні покарання. Невже повторність при викраденні людини меншою мірою змінює суспільну небезпеку вчиненого, ніж при викраденні чужого майна?

На думку С. П. Донця, є спільні риси між кваліфікуючими ознаками та обставинами, що обтяжують покарання. Науковець вважає, що вони закріплені у кримінальному законі; суттєво підвищують ступінь суспільної небезпеки вчиненого; їх часто називають, використовуючи однакові терміни. Та водночас автор вказує на помилковість отождолення цих правових категорій через їх різну юридичну природу. Кваліфікуючі ознаки належать до ознак складу злочину. Будучи законодавчим засобом зміни оцінки вчиненого, вони «викликають до життя» нову санкцію, яка відображає специфіку диспозиції, що містить кваліфікований склад злочину. Обставини, що обтяжують покарання, знаходяться поза межами складу злочину. Вони збільшують обсяг кримінальної відповідальності, але не обумовлюють її¹³.

О. В. Ільїна розрізняє вказані категорії залежно від ролі, яку вони відіграють у механізмі кримінально-правового регулювання: обтяжуючі обставини є чинниками, які забезпечують так зване «індивідуальне піднормативне» регулювання кримінальних правовідносин, а кваліфікуючі ознаки в межах юридичного складу злочину забезпечують так зване «нормативне» регулювання цих відносин¹⁴. Однак, не вважаючи на очевидну різницю між вказаними правовими категоріями, О. В. Ільїна підтримує, на наш погляд, помилкову думку С. С. Гаскіна про існування загального кримінально-правового явища – обтяжуючих обставин, різновидами якого є обтяжуючі обставини Загальної частини і обтяжуючі обставини Особливої частини.

Протилежну точку зору має І. М. Федорчук. Не враховуючи подібність юридичної природи обставин, які обтяжують покарання, та кваліфікуючих ознак складу злочину, автор виділяє чимало розбіжностей між ними, що не дає змоги їх споріднювати: 1) кваліфікуючі ознаки є засобом диференціації кримінальної відповідальності; обставини, які обтяжують покарання – засобом індивідуалізації покарання; 2) кваліфікуючі – спричинюють утворення нового складу злочину; обставини, які обтяжують покарання, – ні; 3) кваліфікуючі є обов'язковою ознакою складу злочину; обставини, які обтяжують покарання, – ні; 4) кваліфікуючі – визначають міру покарання; обставини, які обтяжують покарання, – ні; 5) кваліфікуючі – пов'язані з вчиненням злочинним або особою винного, обставини, які обтяжують покарання, – лише характеризують їх¹⁵.

Як бачимо, хоч за змістом та характером вказані ознаки мають багато спільного, однак правова природа їх різна. Кваліфікуючі ознаки є засобом диференціації кримінальної відповідальності та покарання. У свою чергу, обтяжуючі обставини, що вказані у Загальній частині КК України, хоч і посилюють покарання, але не впливають на кваліфікацію вчиненого. Вони враховуються судом при призначенні покарання, тому є засобом індивідуалізації відповідальності, а не її диференціації. Кваліфікуючі ознаки, по суті, функціонують на етапі існування кримінальної відповідальності, а обтяжуючі обставини – на етапі її реалізації. Як зазначає Л. Л. Круткіков, обставини, що обтяжують покарання, є інструментом у руках судді, а кваліфікуючі ознаки – у руках законодавця¹⁶. За допомогою кваліфікуючих ознак законодавець закріплює нову санкцію, яка є суворішою порівняно з тією, що передбачена за вчинення діяння, яке містить ознаки основного складу.

Ще однією суттєвою відмінністю між поняттями, що нами порівнюються, є те, що кваліфікуючі ознаки мають обов'язковий характер: якщо вчинене характеризується додатковими ознаками, які передбачені кримінальним законом як кваліфікуючі, то кваліфікація обов'язково повинна відбуватися за тією частиною відповідної статті Особливої частини КК, яка містить ці ознаки. Своєю чергою, обставини, які обтяжують покарання, навіть якщо вони мають місце при вчиненні злочину, можуть судом і не враховуватися. Відповідно до ч. 2 ст. 67 КК України суд має право залежно від характеру вчиненого злочину не визнавати будь-яку з таких обставин, як: 1) вчинення злочину особою повторно та рецидив злочинів; 2) вчинення зло-

чину на ґрунті расової, національної чи релігійної ворожнечі або розбрату; 3) вчинення злочину у зв'язку з виконанням потерпілим службового або громадського обов'язку; 4) тяжкі наслідки, завдані злочинном; 5) вчинення злочину щодо особи, яка перебуває в матеріальній, службовій чи іншій залежності від винного; 6) вчинення злочину з використанням умов воєнного або надзвичайного стану, інших надзвичайних подій; 7) вчинення злочину особою, яка перебуває у стані алкогольного сп'яніння або у стані, викликаному вживанням наркотичних чи інших одурманюючих засобів, обставиною, що обтяжує покарання.

Крім того, кваліфікуючі ознаки мають перевагу над обставинами, які обтяжують покарання. Це випливає з положення ч. 4 ст. 67 КК України, де вказано: якщо будь-яка з обставин, що обтяжує покарання, передбачена в статті Особливої частини КК як ознака злочину, що впливає на його кваліфікацію, то суд не може ще раз враховувати її при призначенні покарання як таку, що його обтяжує.

Підсумовуючи викладене вище, спробуємо визначити основні характерні риси кваліфікуючих ознак: *по-перше*, вони вказують на підвищений ступінь суспільної небезпечності самого злочину та особи, яка його вчинила; *по-друге*, кваліфікуючі ознаки передбачені в диспозиціях частин статей Особливої частини КК України; *по-третє*, у сукупності з ознаками основного складу злочину вони утворюють інші, більш небезпечні різновиди злочинів – кваліфіковані; *по-четверте*, вони впливають на кваліфікацію вчиненого; *по-п'яте*, вони посилюють покарання; і, *по-шосте*, вони виконують функцію диференціації кримінальної відповідальності.

Отже, пропонуємо таке визначення поняття «кваліфікуючі ознаки складу злочину». Це передбачені у диспозиціях частин статей Особливої частини КК України ознаки, що разом з ознаками основного складу характеризують кваліфікований (особливо кваліфікований) склад злочину, підвищують ступінь суспільної небезпечності злочину та особи, що його вчинила, впливають на кваліфікацію, посилюють покарання та виконують функцію диференціації кримінальної відповідальності.

На наш погляд, визначення поняття та дослідження правової природи кваліфікуючих ознак сприяє вдосконаленню їх системи, встановленню термінологічних проблем при їх формулюванні, а також вивченню закономірностей їх впливу на санкції відповідних статей Особливої частини Кримінального кодексу України. Оскільки з розвитком законодавства спостерігається тенденція до більш широкого використання законодавцем кваліфікуючих ознак при формуванні кримінально-правових норм, то вважаємо цей напрям наукового дослідження перспективним у сфері розвитку кримінального законодавства і кримінально-правової політики в цілому.

¹ *Кругликов Л. Л.* Дифференциация ответственности в уголовном праве / Л. Л. Кругликов, А. В. Васильевский. – СПб.: Юридический центр Пресс, 2003. – С. 174.

² *Лесниевски-Костарева Т. А.* Дифференциация уголовной ответственности. Теория и законодательная практика / Т. А. Лесниевски-Костарева [2-е изд., перераб. и доп.]. – М.: НОРМА, 2000. – С. 230.

³ *Навроцький В. О.* Основи кримінально-правової кваліфікації: навч. посіб. / В. О. Навроцький. – К.: Юрінком Інтер, 2006. – С. 305.

⁴ *Кротов С. Е.* Дифференциация уголовной ответственности в зависимости от категоризации преступлений, квалифицирующих признаков и обстоятельств, отягчающих наказание: автореф. дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.08 «Уголовное право и криминология; уголовно-исполнительное право» / С. Е. Кротов. – М., 2005. – С. 16.

⁵ *Войтюк О. М.* Уголовно-правовые способы ужесточения наказания: автореф. дис. ... канд. юрид. наук: спец. 12.00.08 «Уголовное право и криминология; уголовно-исполнительное право» / О. М. Войтюк. – Тюмень, 2009. – С. 7.

⁶ Уголовное право. Общая часть. Учебник для вузов / Под ред. И. Я. Козаченко и З. А. Незнамовой. – М., 1997.: [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <http://pravoznavec.com.ua/books/254/18681/28/#chapter>

⁷ Юридична енциклопедія: В 6 т. / Редкол.: Ю. С. Шемшученко (голова редкол.) та ін. – К.: Укр. енцикл., 1998: [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://leksika.com.ua/19750306/legal/kvalifikovani_zlochini

⁸ *Кругликов Л. Л.* Вказана праця. – С. 170.

⁹ Уголовное право. Общая часть. Учебник для вузов / Под ред. И. Я. Козаченко и З. А. Незнамовой. – М., 1997.: [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <http://pravoznavec.com.ua/books/254/18681/28/#chapter>

¹⁰ *Льїна О. В.* Кримінально-правова характеристика кваліфікуючих ознак корисливих злочинів проти власності: дис. ... канд. юрид. наук: спец. 12.00.08 «Кримінальне право та кримінологія; кримінально-виконавче право» / О. В. Льїна. – К., 2007. – С. 52.

¹¹ *Козлов А. П.* Отягчающие обстоятельства в советском уголовном праве: автореф. дисс. ... канд. юрид. наук: 12.00.08 «Уголовное право и криминология; уголовно-исполнительное право» / А. П. Козлов. – М., 1978. – С. 24.

¹² *Буранов Г. К.* Отягчающие наказание обстоятельства в уголовном праве России: автореф. дисс. ... канд. юрид. наук: 12.00.08 «Уголовное право и криминология; уголовно-исполнительное право» / Г. К. Буранов. – Ульяновск, 2002. – С. 14.

¹³ *Донец С. П.* Смягчающие и отягчающие обстоятельства в уголовном праве (правовая природа, классификация, проблемы учета): автореф. дисс. ... канд. юрид. наук: 12.00.08 «Уголовное право и криминология; уголовно-исполнительное право» / С. П. Донец. – Казань, 2003. – С. 5.

¹⁴ *Льїна О. В.* Там само. – С. 9.

¹⁵ *Федорчук І. М.* Обставини, які обтяжують покарання, за кримінальним правом України: дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.08 «Кримінальне право та кримінологія; кримінально-виконавче право» / І. М. Федорчук. – Львів, 2010. – С. 48.

¹⁶ *Кругликов Л. Л.* Там само. – С. 171.

Резюме

Наконецна І. М. Поняття кваліфікуючих (особливо кваліфікуючих) ознак складу злочину.

У статті розглядаються проблеми визначення ознак та правової природи кваліфікуючих (особливо кваліфікуючих) ознак складу злочину. Запропоновано авторське визначення поняття «кваліфікуючі (особливо кваліфікуючі) ознаки складу злочину». Показано взаємозв'язок кваліфікуючих ознак з ознаками основного складу злочину та обставинами, що обтяжують покарання. Констатовано, що правова природа цих понять є різною. Автор вважає, що більш глибоке, комплексне дослідження кваліфікуючих ознак складу злочину як засобу диференціації кримінальної відповідальності є перспективним напрямом у сфері розвитку кримінального законодавства і кримінально-правової політики в цілому.

Ключові слова: кваліфікуючі (особливо кваліфікуючі) ознаки, склад злочину, кримінальний закон, диференціація кримінальної відповідальності.

Резюме

Наконецная И. Н. Понятие квалифицирующих (особо квалифицирующих) признаков состава преступления.

В статье рассматриваются проблемы определения признаков и правовой природы квалифицирующих (особо квалифицирующих) признаков состава преступления. Предложено авторское определение понятия «квалифицирующие (особо квалифицирующие) признаки состава преступления». Показана взаимосвязь квалифицирующих признаков с признаками основного состава преступления и обстоятельствами, отягчающими наказание. Констатировано, что правовая природа этих понятий является разной. Автор считает, что более глубокое, комплексное исследование квалифицирующих признаков состава преступления как средства дифференциации уголовной ответственности является перспективным направлением в сфере развития уголовного законодательства и уголовно-правовой политики в целом.

Ключевые слова: квалифицирующие (особо квалифицирующие) признаки, состав преступления, уголовный закон, дифференциация уголовной ответственности.

Summary

Nakonechna I. The concept of the aggravation (especially aggravation) evidence of a crime.

This paper addresses the problem of determining the characteristics and legal nature of the aggravation (especially aggravation) evidence of a crime. Author's definition of «aggravation (especially aggravation) evidence of a crime». The relationship of the qualifying signs with signs of the basic structure of the crime and the circumstances aggravating punishment. It is stated that the legal nature of the concepts is different. The author believes that a deeper, comprehensive study of the aggravating circumstances of a crime as a means of differentiation of the criminal responsibility, is a promising direction in the development of the criminal legislation and criminal-legal policy in General.

Key words: aggravating (especially aggravating) evidence, composition of crime, criminal law, differentiating of criminal responsibility.

Отримано 20.11.2013

УДК 343.79

О. О. ПЕНЯЗЬКОВА

Ольга Олександрівна Пенязькова, здобувач Київського університету права НАН України

ВІДМЕЖУВАННЯ ЗЛОЧИНІВ ТА АДМІНІСТРАТИВНИХ ПРАВОПОРУШЕНЬ, ЩО ПОСЯГАЮТЬ НА ОХОРОНУ ЗЕМЕЛЬ

Останніми роками все більшого значення набуває створення належного механізму протидії злочинам та адміністративним правопорушенням, що посягають на охорону земель. У зв'язку з цим у Кримінальному кодексі України (далі – *КК України*) та в Кодексі України про адміністративні правопорушення (далі – *КУпАП*) передбачається відповідна система норм, спрямована на охорону відповідних суспільних відносин від цих посягань.

Відповідна проблема була і залишається в полі зору багатьох вчених. Зокрема, вона висвітлювалася в працях Н. С. Гавриш, О. Ю. Дрозд, О. В. Конишева, І. А. Куян, Р. О. Мовчана, Т. К. Оверковської, О. С. Олійника, А. М. Шульги та інших дослідників. Однак комплексно питання про відмежування злочинів та адміністративних правопорушень, що посягають на охорону земель, вони не розглядали. А тому на сторінках статті спробуємо це зробити.

Науковці, розглядаючи проблему правових засад охорони земель зазначають, що земельним правопорушенням у сфері охорони земель є «винне, протиправне, небезпечне діяння (дія або бездіяльність), що посягає на якісний, екологічно безпечний стан земель, який зумовлює їх придатність для подальшого використання за призначенням, порушує екологічну рівновагу в екосистемі, вимоги щодо раціонального вико-